

A principis de l'any 2000, un projecte de reforma del programa de literatura a les escoles públiques israelianes suscità intensos debats en la premsa i en la Knesset, el parlament israelià. Pocs mesos després d'haver imposat als manuals d'història la introducció d'algunes tesis desmitificants dels orígens de l'estat, Yossi Sarid, l'heterodox ministre d'educació, llançà una altra pedra a la bassa anunciant la seua decisió d'incloure, en el pla d'estudis de secundària, a tres poetes palestins: Siham Daoud, Naim Araidi i Mahmoud Darwish.

La polèmica estava servida, sobretot per la inclusió d'aquest últim poeta, [Mahmoud Darwish](#), considerat pels palestins el guia espiritual de la seua causa nacional i pels ultres israelians un partidari de l'anihilació de l'estat jueu. Tota l'obra de Darwish (el poble natal del qual, Birwa, va ser arrassat el 1948 per a construir dos *kibboutzim*), expressa el dolor pel desarrelament de la terra natal i per l'expropiació identitària. Fins a 1969 va viure a Israel, on va ser empresonat a causa de la seua poesia, jutjada com a «excessivament nacionalista», i de la seua militància en el partit comunista israelià, el Rekah. Escollit membre del Comitè Executiu de l'oLP, el 1987 va dimitir després de la firma dels acords d'oslo.

L'hostilitat cap al procés de pau (*) va ser ben aprofitada pels opositors al ministre Sarid i la seua *poètica* política, començant, és clar, pel Likoud, que inicià una moció de censura en la Knesset. Tres partits de l'heterogènia coalició governamental (ultraortodoxos sefardites, esquerra laica, ortodoxos sionistes...) amenaçaren de passar-se a l'oposició. La qüestió és que col·laboradors i socis de govern d'ehud Barak no vacil·laren a l'hora de fer responsable de la defecció del partit ultraortodox Shas a la intransigència de Sarid i l'empentaren a l'abandó del projecte de reforma. I, de fet, el cap del govern acabà declarant, el 6 de març, que «les condicions no eren les adequades per a ensenyar Darwish a les escoles».

Des de la seua residència de Ramallah, a Cisjordània, Darwish observà tot aquest conflicte com un espectacle, sorprès de què «l'estat militarment més poderós de l'orient Pròxim tinguera por de ser escombrat per un simple poema». Recordava que ell mateix va ser escolaritzat a Israel i que va estudiar a Nachman Bialik, el poeta nacionalista jueu, sense fer-se sionista.

Els Països Catalans i Espanya estan, ja no dic en pluralitat sinó en intents de ser vertaderament plurals, molt més allunyades que Palestina i Israel. La diferència està en què ací no ens matem. Que no és poc. Ara bé, si per un moment ens atenem a l'entelèquia de l'*Espanya plural*, cal dir que ací mai s'ha proposat que en les escoles de Móstoles o de Cadis siga obligatori —ni tan sols s'ha aconsellat—, l'estudi de poetes com Miquel Martí i Pol, Vicent Andrés Estellés o Josep Maria Llompart. Innocent! —em direu. Val. Un poquet, sí. Però abans innocent que botxí o sotmès. El que passa és que això de l'*Espanya plural* és la mentida més gran que mai ens han contat; una mentida dins de la qual hem après de vegades a autoenganyar-nos, una mentida on, a més, una part del nacionalisme perifèric s'ha acostumat a viure amb una certa comoditat. Atès que l'extrema dreta espanyola continua proclamant coses [com aquesta](#), i amb el ressó mediàtic que se li dóna a bestieses d'aquesta mena, veig impossible que els xiquets i xiquetes de Granada o de Pamplona arriben algun dia a llegir, per exemple, *l'illa amb llunes* de [Marc Granell](#). Quina llàstima. Ells s'ho perden.

«s'ha fet estret el camí?
«El senderol comença, amic en els teus passos?»
«Assetjat pel mar i pels llibres sagrats.»
«Hem acabat?»
«No. Persistirem com els vestigis dels antics,
com una calavera en el temps, persistirem.»

Mahmud Darwish

De [«Només un altre any»](#)

(*) Israel es comprometia a realitzar la retrocessió administrativa (que no evacuació militar, de moment) del 13% de territori en tres etapes, des del 5 de setembre fins al 20 de gener de 2000. En aquesta data la ANP passaria a controlar, amb diferents graus de sobirania, el 41% de Cisjordània. Barak va acceptar també alliberar a uns 350 presos palestins, d'entre els 2.000 tancats en les presons israelianes. A canvi, Arafat es va comprometre a no declarar l'estat palestí amb caràcter immediat.